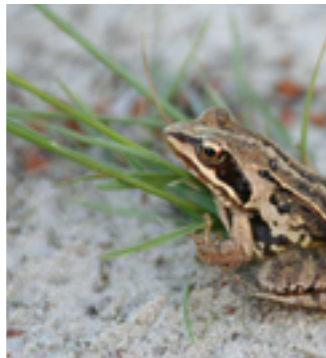
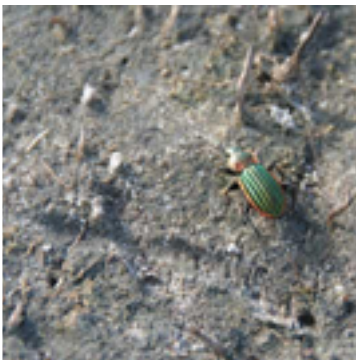
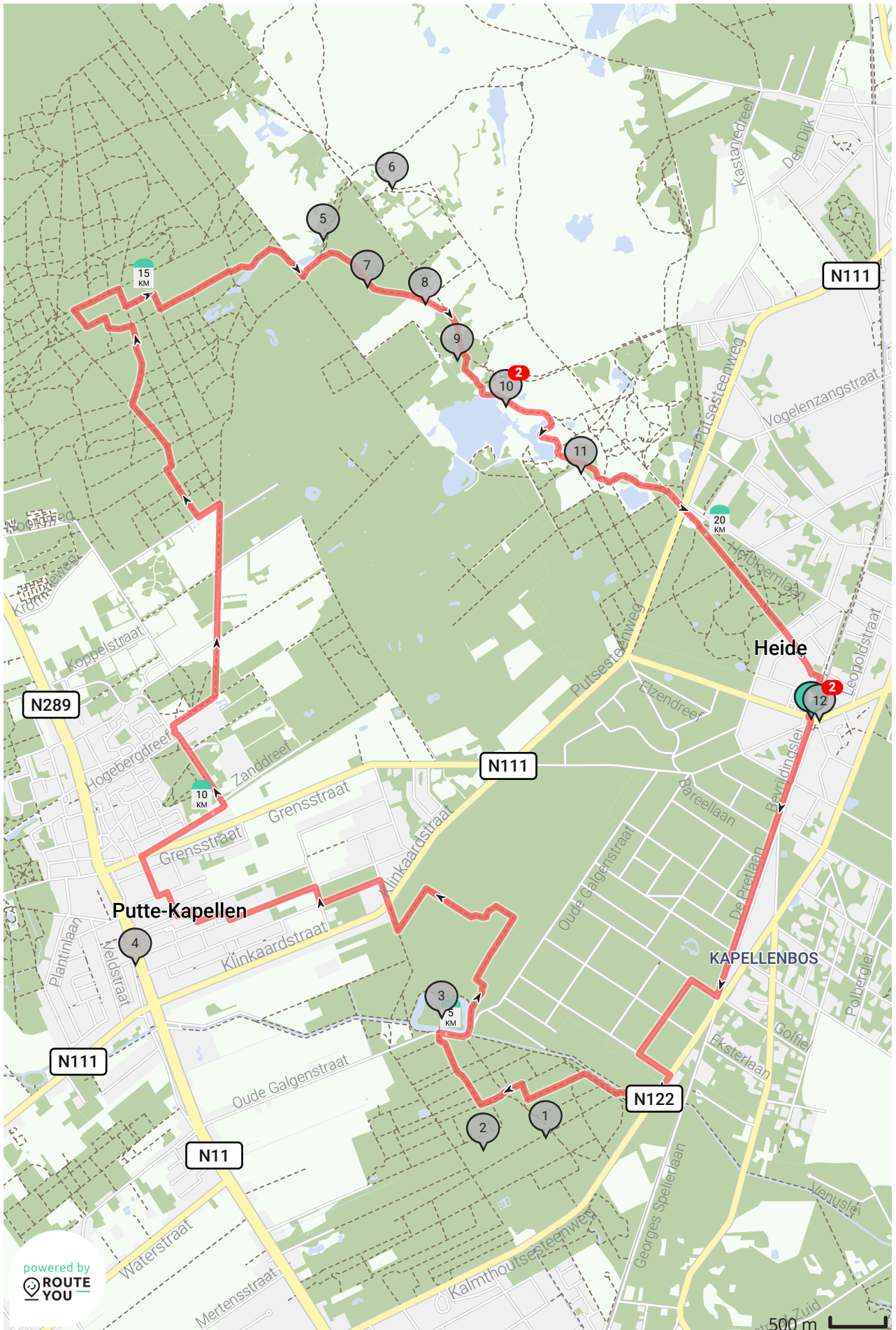

De purperen heide

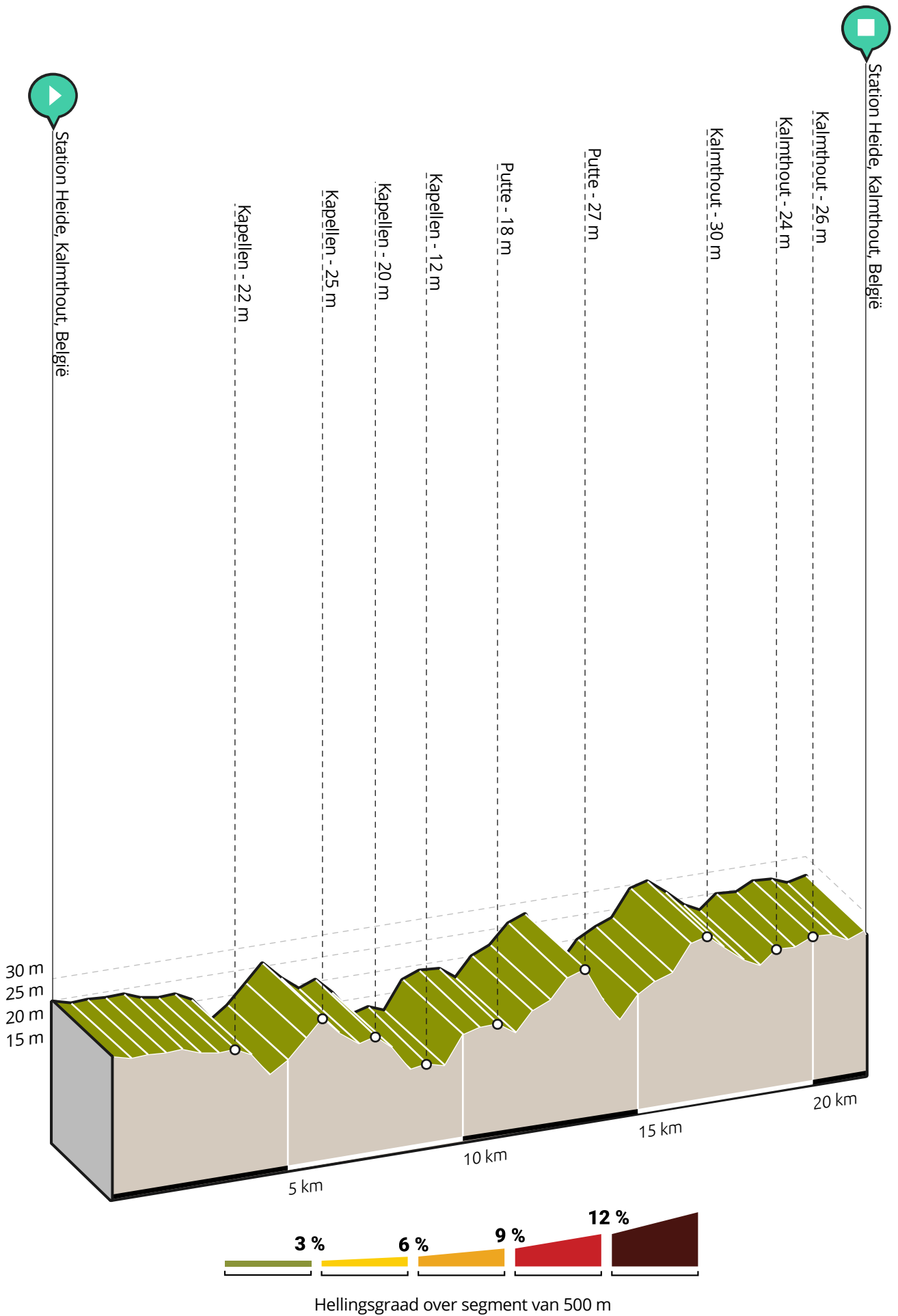
Deze route wordt jou aangeboden door

BartDR

map data: © OpenStreetMap Contributors; Cartography: © RouteYou

De purperen heide

Lengte: 21.52 km

Stijging: 71 m

Moeilijkheidsgraad: 6/10

Station Heide, Kalmthout, België

Station Heide, Kalmthout, België

Routebeschrijving

Vanuit het stationnetje Heide volgen we de GR 12 (Amsterdam - Parijs) door het Ertbrandbos en het Mastenbos tot in Putte.

Vanaf Putte stappen we Nederland binnen en leiden de rood-gele streepje van het streekpad Brabantse Wal ons door de Ossendrechtse Heide.

Dit streekpad is een geel-rood gemarkeerde lus van 112 km over de Brabantse Wal.

De Brabantse Wal is een zandplateau in het westen van de Nederlandse provincie Noord-Brabant.

Wat verder komen we opnieuw aan de Belgische grens. We stappen nu verder via de GR 5 (Noordzee - Middellandse Zee) door de Kalmthoutse Heide.

Na 21,5 km zijn we terug aan het station Heide.

Bezienswaardigheden**Duitse bunker**

- Afstand langs route: 3.92 km

Afbeelding 1: Duitse bunker (Bron: *Decoodt, Hannelore, 16-02-2018, ©Vlaamse Gemeenschap*)

Betonnen militaire constructie, gelegen in het Mastenbos, nabij een wandelpad, op ongeveer 450 meter ten noordwesten van de

Kalmthoutsesteenweg. De bunker ligt in een loopgraaf op een tiental meters achter de meest vooruitgeschoven bunkerlijn. De bunker is deels ingewerkt in de borstwering van de loopgraaf, die langs de zuidwestelijke achterzijde van de bunker loopt.

Militair erfgoed op de overgang van Scheldepolders naar Kempen

- Afstand langs route: 4.4 km

Afbeelding 2: Militair erfgoed op de overgang van Scheldepolders naar Kempen (Bron: *Kinnaer, Anse, 28-01-2014, ©Vlaamse Gemeenschap*)

De ankerplaats is gelegen op een helling die de overgang vormt van de laaggelegen Scheldepolders naar de hoger gelegen Kempen en vertoont dus kenmerken van beide gebieden. Met uitzondering van het Domein Ravenhof en het Elsenbos wordt het westen gedomineerd door landbouwgronden met akkers en (paarden)weilanden, sloten en bomenrijen. Dichter bij de Kempen neemt het aantal sloten af en het aantal bomenrijen toe. Centraal wordt de ankerplaats ingenomen door een sterk bebost landschap dat in het oosten begrensd wordt door militair gebied. Dit militair gebied bestaat uit het Kamp van Brasschaat en het in het noorden aangrenzende heidegebied van het Klein Schietveld. De dorpskernen van Stabroek en Hoogboom liggen langs verbindingswegen in het zuiden van de ankerplaats. Ook de talrijke kasteelparken die de ankerplaats rijk is, zijn veelal gesitueerd langs de grote (re) wegen. Sommige gebieden aan de randen van de ankerplaats zijn ingenomen door villawijken en recente bebouwing, vaak in een bosrijke omgeving.

Fort van Ertbrand

3

- Afstand langs route: 4.96 km

Afbeelding 3: Fort van Ertbrand (Bron: *Vlaamse Gemeenschap*, 01-04-1980, ©*Vlaamse Gemeenschap*)

Fort van tweede orde, uitgevoerd ter vervollediging van de hoofdverdedigingslinie van de stad en voorzien bij wet van 30 maart 1906. De bedoeling was de stad Antwerpen te beveiligen tegen een artilleriebombardement. Werken aangevat in 1908 en beëindigd in 1914. In 1939 verbonden met de antitankgracht. Na de Tweede Wereldoorlog gebruikt door de ontmijningsdienst van het Belgisch leger en gedeclasseerd bij Regentsbesluit van 2 april 1947. De militaire overheid verkocht het fort in 1970 en heden in gebruik als jachtterrein.

Putte-Kapellen

4

- Afstand langs route: 9.19 km

Putte-Kapellen, ook Putte-Ertbrand genaamd, is het deel van het grensdorp Putte dat deel uitmaakt van de gemeente Kapellen.

Het Belgische deel van het grensdorp Putte bevindt zich in twee gemeenten: Kapellen en Stabroek. Het deel dat oostelijk van de Puttestraat/Ertbrandstraat ligt behoort tot Kapellen. De Grensstraat loopt langs de grens: de huizen aan de noordzijde van deze straat behoren tot Nederland, die aan de zuidzijde tot België. Op 1 januari 2007 woonden hier 3464 mensen.

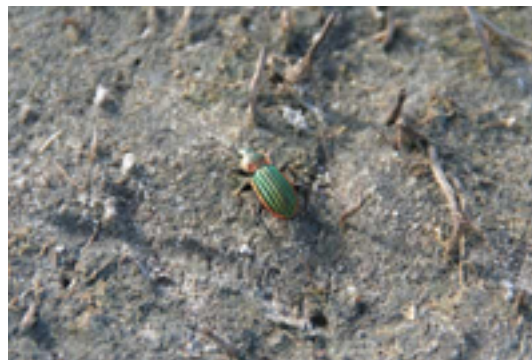

Heideherstel

5

- Afstand langs route: 16.47 km

Van 2006 tot 2011 werden hier met behulp van het Europese Life fonds grote beheerwerken uitgevoerd.

Afbeelding 4: Heideherstel

Door intensieve bebossing in het verleden, verdroging en een gebrek aan aangepast natuurbeheer, was het heidelandschap hier bijna volledig verloren gegaan. Met het herstel van een open heide, komen de bestaande heidegebieden aan weerszijden van de landsgrens terug met elkaar in verbinding. Door gerichte kappingen van bomen worden zowel droge als natte heide uitgebreid. Plagwerken zorgden voor venherstel en meer open zand.

Kambusduinen

6

- Afstand langs route: 16.71 km

Stuifduinen in het binnenland zijn bijzonder waardevol en zowel in België als in Nederland genieten ze een bijzondere bescherming als belangrijke Natura 2000 gebieden. Hier heerst een extreem microklimaat van droogte en hitte of vrieskou. Enkel echte specialisten onder planten en dieren kunnen hier overleven. Open zand is van levensbelang voor een aantal opmerkelijke insecten: zandloopkevers, graafbijen en -wespen, rupsen- en spinnendoders, de mierenleeuw ... alle brengen zij hun larven groot in gangen of kuiltjes in het zand. Het beheer streeft hier naar het geregeld maar kleinschalig open maken van duingebieden zodat de evolutie van open zand naar begroeiende delen zich kan herhalen.

Spontane bebossing

7

- Afstand langs route: 16.82 km

Op deze plek ontstond een 'wildbos' van grove den, dit is een bos dat niet door de mens werd aangeplant, maar spontaan opschoot in de open heide. Verbossing van heide nam sterk toe na het

uitbreken van de besmettelijke ziekte myxomatose in de jaren 1950, waardoor het aantal konijnen drastisch afnam. Konijnen knagen immers graag jonge boompjes af, maar door de massale sterfte van deze dieren kreeg de grove den alle kansen om zich hier op natuurlijke wijze uit te breiden. De grove den is een echte inheemse naaldboom. Een opvallend kenmerk zijn de roodbruine takken en bovenstam. De zaden van de kleine, donkere grijsbruine kegels worden door de wind verspreid, vandaar de naam 'vliegden' voor apart staande bomen. Dode bomen mogen hier blijven liggen, want zij vormen een voorname voedselbron voor insecten en houtmieren. Deze zijn dan weer zeer gegeerd door de zwarte specht en de grote bonte specht.

Droge heide met struikhei

- Afstand langs route: 17.21 km

Afbeelding 5: Droge heide met struikhei

Bij de grote zomerbrand van 1976 werd een flink deel van de toenmalige "Gemeentebossen" (1910) vernietigd. Er kwam massaal struikhei voor in de plaats. Dit altijdgroene dwergstruikje is een echte lichtminnaar en het is de toonaangevende plant in de droge heide. Vanaf eind juli/begin augustus kleurt de vlakte hier paars. De bloemen produceren veel stuifmeel en bij gunstige weersomstandigheden ook overvloedig veel nectar. Struikhei is een sterke plant, die bijzonder aangepast is aan een schrale, stikstofarme bodem. In bepaalde jaren kan hij echter wel flink te lijden hebben van insectenvraat door het heidehaantje.

Begrazingsraster

- Afstand langs route: 17.66 km

Zonder ingrijpen van de mens groeit de heide snel

Afbeelding 6: Begrazingsraster

dicht tot bos en verdwijnen de meeste planten en dieren van de heide onherroepelijk. Heidelandschappen worden in stand gehouden door ze te gebruiken, te 'beheren', zoals dat eeuwenlang gebeurde: door beweiden, plaggen, maaien. Sinds 1972 grazen er schapen op de Kalmthoutse Heide. Schapen werden trouwens van oudsher op de heide gehoed (mest, vlees, melk, wol e.a. producten). Nu wordt een gehoede kudde zeer gericht ingezet om delen, die vergrast zijn met pijpenstrootje, aan te pakken. Pijpenstrootje heeft een kort en explosief groeiseizoen. Schapen eten ook jonge boompjes en verhinderen zo dat het bos terugkeert. Bovendien verjongen zij de struikhei. Sinds een tiental jaren grazen er ook Gallowayrunderen in de heide. Runderen zijn haast uitsluitend graseters. Er zijn twee kleinere kuddes, die niet gehoed worden en vrij rondlopen in het terrein. Ze zijn niet agressief tegenover wandelaars, maar het is ten zeerste aangeraden hen niet te benaderen en zeker niet te voeren. Vanaf half november verhuizen de grazers naar hun winterkwartieren buiten de heide, om pas terug te komen half mei. In deze periode is er in de heide te weinig voedsel voor de grazende dieren. Door begrazing ontstaat een mozaïek van onbegaasde en intensief begraasde delen, rustplaatsen waar meer mest wordt gedeponeed, tredpaden en kale zandige plekken. Zulk gevarieerd patroon is gunstig voor vele typische diersoorten: boomleeuwerik, loopspinnen, insecten zoals loopkevers en vlindersoorten als groentje, heideblauwtje en heidevlinder.

Ven

- Afstand langs route: 18.08 km

Afbeelding 7: Ven

De meertjes die je ziet zijn vennen.

Het zijn grote, ondiepe plassen die niet door een riviertje maar door regenwater gevuld worden. Door het uitwaaien van zand ontstonden er ondiepe kommen in de grote zandvlakten. Hierin kwam water te staan dat vastgehouden werd door ingespoelde klei of door een ondoordringbare laag veen.

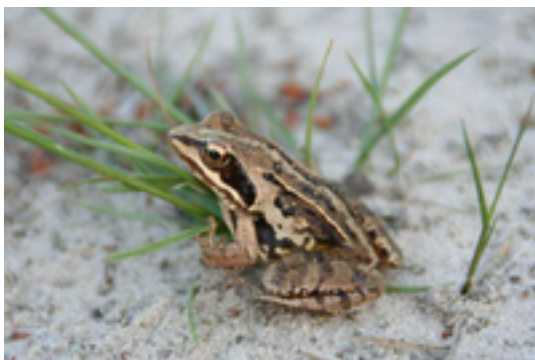
Veen ontstaat uit afgestorven vegetatie die naar de bodem van zo'n meertje zinkt. Dit veen werd door de mens als turf ontgonnen als brandstof.

Putse Moer

- Afstand langs route: 18.23 km

Afbeelding 8: Putse Moer

Het ven is 17 hectare groot en bestaat uit verschillende delen, die alle met elkaar in verbinding staan. De eigendomsgrens tussen natuurreservaat en privé eigendom loopt er zowat middendoor. In de Middeleeuwen werden hier de veenlagen afgegraven. Inwoners van het naburige Putte voerden op deze plek de turf weg met paard en kar. Nadien ontstonden vennen in de uitgegraven laagten,

waarvan de Putse Moer er een is. Louis Meurisse, van de gelijknamige chocoladefabriek, werd begin 20e eeuw eigenaar van het landgoed. Hij liet het domein aanleggen en bebossen, en bouwde een groot landhuis met zicht op het ven. Vandaar dat nog vaak de naam "Meurisseven" wordt gebruikt. Vennen en hun natte omgeving zijn belangrijke voorplantingsplekken voor tal van libellen, en voor typische amfibieën als heikikker en rugstreeppad. Beide trekken enkel in de paarperiode naar het water; de rest van het jaar verblijven zij op het land. 's Zomers kan je boven de vennen soms grote groepen zwaluwen zien foerageren. Ook de boomvalk jaagt hier in de omgeving wel eens op libellen.

Natte heide

- Afstand langs route: 18.99 km

Afbeelding 9: Natte heide

Aan weerszijden van het verhoogde pad liggen goed ontwikkelde stukjes natte heide. Hier groeit de dophei, die vanaf de vroege zomer bloeit met trosjes roze urnvormige bloemetjes. Zij zijn een belangrijke nectarbron voor talrijke insecten als bijen en vlinders. Ook veenpluis (mei/juni) en witte en bruine snavelbies (zomer) vind je hier. Vooral links van het pad staat veel kleine zonnedauw (april/oktober), een insectenetend plantje. Kleine insecten blijven vasthangen aan de kleverige haartjes op de blaadjes. Die blaadjes scheiden verteringsenzymen uit en zo komt de zonnedauw aan extra voeding op de voedselarme bodem. In 2000 werden hier plagwerken uitgevoerd. Daarbij worden de vegetatie en de humuslaag volledig machinaal afgeschraapt. Deze beheermaatregel wordt toegepast op vergraste heide en in natte delen om daar terug waardevolle

pioniervegetatie te verkrijgen. Na het verwijderen van de humeuze bovenlaag ontstaat een voedselarme omgeving, waar grassen minder in het voordeel zijn. Typische heidesoorten krijgen dan de kans om terug te kiemen uit zaden die nog in de bodem aanwezig zijn.

Station Heide

- Afstand langs route: 21.51 km

Afbeelding 10: Station Heide (Bron: *Rafaël Delaedt (Arafi)*)

Station Heide is een spoorwegstation in Heide, een wijk in de gemeente Kalmthout, gelegen aan spoorlijn 12, die Antwerpen verbindt met de Nederlandse grens bij Roosendaal. Het werd in 1897 officieel als halte geopend op de plaats waar een in de winter 1891-1892 gebouwd zandontginningspoor naar de Kalmthoutse Heide aftakte en waaraan het ook zijn naam ontleende. In 1911 werd het een station. De restanten van het zandontginningspoor zijn nog steeds zichtbaar in de huidige topografie van Heide. Het traject liep van het Statieplein, over de huidige Guido Gezellelaan, het grindpad door de Withoefse Heide, over de Putsesteenweg tot en met de Duitse Weg in de Kalmthoutse Heide.

Het stationsgebouw is van het type 1893 R10. In tegenstelling tot het type 1893 werd bij dit station geen gebruik gemaakt van een ontlastingsboog boven de muuropeningen.

Heide

- Afstand langs route: 21.52 km

De wijk Heide, grenzend aan en deels op Kapellen, bevindt zich in het zuiden van de gemeente Kalmthout. Tot laat in de 18de eeuw was dit een nog volledig onontgonnen heidegebied dat ongeveer één

Afbeelding 11: Heide (Bron: *EGS*)

zesde van de gemeentelijke oppervlakte besloeg. De verkoop van gemene gronden die vanaf 1848 werd vrijgegeven, genoot aanvankelijk bijval bij de inwoners van de gemeente zelf maar trok vanaf het einde van de 19de eeuw voornamelijk grondspeculanten uit Antwerpen en Brussel aan. In 1897 kreeg Heide een treinhalte en in 1911 ook een station. Geleidelijk ontwikkelde het prille gehucht zich van een centrum voor dagtoerisme en vakantiegangers naar een permanente, voornamelijk residentiële woonplaats. Vele stedelingen kochten er grond, waarop meestal vrij luxueuze villa's werden opgetrokken. Heden telt Heide circa 5000 inwoners. Ook joodse medeburgers, vaak werkzaam in de diamantsector, voelden zich aangetrokken door de bosrijke omgeving en de gezonde buitenlucht. Eind 19de eeuw had de snel uitbreidende diamantsector zich rond het Antwerpse centraal station gevestigd. Onder impuls van koning Leopold II werden vele joodse diamantairs omwille van hun vaardigheid in de sector uit Amsterdam naar Antwerpen gelokt. Op enkele Russische en Oostenrijkse staatsburgers na woonden er begin 1900 in Heide dan ook alleen Amsterdamse joden. Samen met andere inwijkelingen stonden deze joodse mensen mee aan de wieg van de huidige woonwijk Heide-Kalmthout. Buiten de talrijke weekend- en vakantietoeristen was er van 1931 tot 1942 een komen en gaan van circa 700 ingeschreven joodse Kalmthoutenaren van verschillende nationaliteiten.

Vind de route op RouteYou:

Bekijk op mobiel

&rubjzq